

PEOPLE'S CHARTER FOR HEALTH

INLEDANDE ORD

Hälsa är en social, ekonomisk och politisk fråga och framförallt en fundamental mänsklig rättighet. Ojämlighet, fattigdom, exploatering, våld och orättvisor är bakomliggande orsaker till fattiga och marginaliserade människors dåliga hälsa och död. Hälsa för alla innebär att mäktiga intressen måste utmanas, att globalisering måste motsättas och att politiska samt ekonomiska prioriteringar måste förändras drastiskt.

Den här Charteren bygger på de människors perspektiv vars röster sällan, om någonsin, hörts tidigare. Det uppmuntrar människor till att utveckla sina egna lösningar och att hålla lokala myndigheter, nationella regeringar, internationella organisationer och företag ansvariga.

VISION

Jämlikhet, ekologisk hållbar utveckling och fred står i centrum av vår vision om en bättre värld - en värld i vilken ett hälsosamt liv för alla är en verklighet; en värld som respekterar, uppskattar och hyllar allt liv och diversitet; en värld som möjliggör blomstrandet av människors talanger och förmågor att berika varandra; en värld i vilken människors röster vägleder de beslut som formar våra liv.

Det finns mer än tillräckliga resurser för att uppnå denna vision.

HÄLSOKRISEN

"Sjukdom och död varje dag gör oss arga. Inte för att människor blir sjuka eller för att människor dör. Vi är arga för att många sjukdomar och dödsfall har sitt ursprung i den ekonomiska och sociala politik som påtvingas oss.

(En röst från

Centralamerika)

Under de senaste årtiondena har ekonomiska förändringar världen runt radikalt påverkat människors hälsa och deras tillgång till sjukvård och andra sociala tjänster.

Trots hälsonivåer utan tidigare motstycke i världen så ökar fattigdom och hunger. Gapet mellan rika och fattiga länder har ökat, liksom ojämlikheter inom länder och mellan

sociala klasser, mellan män och kvinnor och mellan unga och gamla.

En stor andel av världens befolkning saknar fortfarande tillgång till mat, utbildning, rent dricksvatten, sanitet, tak över huvudet, mark med dess resurser, arbete och sjukvårdsservice. Diskrimination fortsätter att råda och den påverkar både förekomsten av sjukdom och tillgången till sjukvård.

Jordens naturtillgångar håller på att uttömmas i en alarmerande hastighet. Den resulterande förstörelsen av miljön hotar allas hälsa, i synnerhet fattiga människors hälsa. Antalet nya konflikter har ökat i snabb takt medan massförstörelsevapen fortfarande utgör ett allvarligt hot.

Det sker en alltmer ökad koncentration av världens resurser till ett fåtal aktörer vars målsättning är att maximera sin egen vinst. Neoliberal och ekonomisk politik formas av ett fåtal inflytelserika regeringar och av internationella institutioner så som Världsbanken, IMF och WTO. Denna politik, tillsammans med de transnationella företagens oreglerade aktiviteter, har allvarligt påverkat människors liv och försörjningsmöjligheter, hälsa och välbefinnande både i Nord och Syd.

Den offentliga sektorn uppfyller inte människors behov, inte minst på de nedskärningar som skett av regeringars sociala utgifter. Hälso- och sjukvård har blivit mindre tillgänglig, ojämnare fördelad och sämre anpassad till människors behov.

Privatiseringar hotar att ytterligare underminera tillgången till sjukvård och äventyra den grundläggande principen om rättvisa. Fortsatt förekomst av ohälsa som kan förebyggas, återkomsten av sjukdomar som tuberkulos och malaria samt uppkomsten och spridningen av nya sjukdomar så som HIV/AIDS utgör en skarp påminnelse om vår världs brist på engagemang för principerna om jämlikhet och rättvisa.

PHCs PRINCIPER

- Att kunna uppnå högsta möjliga hälsoliv och välbefinnande är en fundamental mänsklig rättighet, oavsett en individs hudfärg, etniska bakgrund, religion, kön, ålder, förmåga, sexuella läggning eller klass.
- Principen om universell, heltäckande primärvård, en vision uttryckt i 1978 års Alma Ata Deklaration, borde utgöra grunden för formulerandet av hälsorelaterad politik. Nu mer än någonsin behövs ett jämlikt och

intersektoriellt förhållningssätt till hälso- och sjukvård med möjligheter till deltagande.

- Regeringar har ett grundläggande ansvar att garantera universell tillgång till bra sjukvård, utbildning och annan social service i enlighet med människors behov, inte med deras betalningsförmåga.
- Deltagandet av människor och organisationer är nödvändigt för formuleringen, implementeringen och utvärderingen av all sjukvårds- och socialpolitik och program.
- Hälsa styrs främst av den politiska, ekonomiska, sociala och fysiska miljön och borde, tillsammans med rättvisa och hållbar utveckling, vara av högsta prioritet i utformandet av lokal, nationell och internationell politik.

ETT UPPROP FÖR HANDLING

För att tackla den globala hälsokrisen krävs det att vi agerar på alla nivåer - den individuella, kommunala, nationella, regionala och globala nivån - och inom alla sektorer. De krav som presenteras nedan utgör en bas för handling.

HÄLSA SOM EN MÄNSKLIG RÄTTIGHET

Hälsa återspeglar ett samhälles engagemang för jämlikhet och rättvisa. Hälsa och mänskliga rättigheter borde komma före ekonomiska och politiska intressen.

Den här Charteren uppmanar människor runtom i världen att:

- Stödja alla försök att implementera rätten till hälsa.
- Kräva att regeringar och internationella organisationer omformulerar, implementerar och driver igenom politik och praxis som respekterar rätten till hälsa.
- Bygga breda folkliga rörelser för att utöva påtryckningar på regeringar att inkludera hälsa och mänskliga rättigheter i nationella konstitutioner och nationell lagstiftning.
- Bekämpa exploateringen av människors hälsobehov i vinstsyfte.

TA ITU MED DE VIDARE OCH AVGÖRANDE FAKTORERNA FÖR HÄLSA

Ekonomiska utmaningar

Ekonomi influerar människors hälsa på ett grundläggande sätt. Ekonomisk politik som prioriterar jämlikhet, hälsa och socialt välbefinnande kan förbättra människors hälsa såväl som ekonomin.

Finansiell-, jordbruks- och industriell politik som främst tillgodoser kapitalistiska behov, påtvingade av nationella regeringar och internationella organisationer, alienerar människor från sina liv och försörjningsmöjligheter.

Ekonomisk globaliserings- och liberaliseringsprocesser har ökat ojämlikheterna mellan och inom länder.

Många länder i världen, och speciellt de mäktigaste, använder sina resurser, inklusive ekonomiska sanktioner och militära interveneringar, till att befästa och expandera sina positioner vilket får förödande konsekvenser på människors liv.

Den här Charteren uppmanar människor runtom i världen att:

- Kräva en genomgripande omvandling av WTO och det globala handelssystemet så att det upphör att kränka människors sociala-, ekonomiska-, miljö- och hälsorättigheter och istället börja att utöva positiv diskriminering till förmån för länder i Syd. För att skydda det allmänna hälsotillståndet, måste en sådan omvandling innefatta regler för intellektuella äganderättigheter såsom patent och TRIPS-avtalet (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights).
- Kräva skuldavskrivningar för tredje världen.
- Kräva en genomgripande omvandling av Världsbanken och IMF så att dessa institutioner återspeglar och aktivt främjar utvecklingsländerns rättigheter och intressen.
- Kräva en effektiv reglering för att försäkra att transnationella företag inte har en negativ påverkan på människors hälsa, exploaterar deras arbetskraft, förstör miljön eller gör intrång på nationell suveränitet.
- Försäkra att regeringar implementerar jordbrukspolitik anpassad till människors behov och inte till marknadens krav, och därmed garantera en tryggad livsmedelsförsörjning och rättvist fördelad tillgång till mat.
- Kräva att nationella regeringar agerar för att skydda människors rätt till hälsa inom intellektuella äganderättighetslagar.
- Kräva kontroll och beskattningen av spekulativa internationella kapitalflöden.
- Insistera på att all ekonomisk politik underställs hälso-, jämlikhet-, och miljökonsekvensanalyser och inkluderar tvingande reglerande åtgärder för att garantera efterlevnad.
- Utmana tillväxtcentrerade ekonomiska teorier och byta ut dem mot alternativ som skapar människovänliga och hållbara samhällen. Ekonomiska teorier borde erkänna miljömässiga restriktioner, den grundläggande betydelsen av jämlikhet och hälsa, och bidragandet av obetald arbetskraft, speciellt kvinnors oerkända arbete.

Sociala och politiska utmaningar

Vittomfattande socialpolitik har positiva effekter på människors liv och försörjningsmöjligheter. Ekonomisk globalisering och privatisering har orsakat djupa splittringar inom samhällen, familjer och kulturer. Kvinnor är oundgängliga för att upprätthålla samhällsstrukturer i samhällen överallt, trots detta förbises eller förvägras dem deras rättigheter, och deras rättigheter och personer kränks.

Offentliga institutioner har undergrävts och försvagats. Många av deras ansvarsområden har överförts till den privata sektorn, speciellt företag, eller till andra nationella och internationella institutioner, vilka sällan är ansvariga inför folket. Vidare så har politiska partiers och fackföreningars makt allvarligt inskränkts samtidigt som konservativa och fundamentalistiska krafter är på frammarsch. Deltagande demokrati i politiska organisationer och civila strukturer borde frodas. Det finns ett akut behov av att vårda och garantera öppenhet och ansvarighet.

Den här Charteren uppmanar människor runtom i världen att:

- Kräva och stödja utvecklingen och implementeringen av vittomfattande socialpolitik med människors fulla deltagande.
- Garantera att alla kvinnor och män har lika rätt till arbete, försörjningsmöjligheter, yttrandefrihet, politiskt deltagande, religionsfrihet, utbildning och frihet från våld.
- Utöva påtryckningar på regeringar att införa och driva igenom lagstiftning för att skydda och främja marginaliserade gruppers fysiska, mentala och spirituella hälsa och mänskliga rättigheter.
- Kräva att utbildning och hälsa placeras högst upp på den politiska dagordningen. Detta kräver fri och obligatorisk utbildning av hög standard för alla barn och vuxna, i synnerhet flickor och kvinnor, samt utbildning av hög standard och omvårdnad i tidig barndom.
- Kräva att offentliga institutioners verksamhet, så som barnomsorg, system för livsmedelsdistribution och bostadsförmedling gynnar individers och samhällets hälsa.

- Fördöma och arbeta för upphävandet av politik som resulterar i tvångsförflyttningar av människor från sin mark, sina hem eller arbeten.
- Motsätta sig fundamentalistiska krafter som hotar individens rättigheter och friheter, särskilt kvinnors, barns och minoriteters liv.
- Bekämpa sexturism och den globala handeln med kvinnor och barn.

Miljöutmaningar

Vatten och luftföroreningar, snabb klimatförändring, uttunning av ozonlagret, kärnkraft och kärnavfall, giftiga kemikalier och pesticider, förlust av biodiversitet, avskogning och jorderosion har långtgående effekter på människors hälsa. De grundläggande anledningarna till denna förstörelse innefattar den ohållbara exploateringen av naturresurser, avsaknaden av en långsiktig holistisk vision, utbredningen av individualistiska och profitmaximerande beteenden och de rikas överkonsumtion. Denna förstörelse måste konfronteras och upphävas genast och effektivt.

Den här Charteren uppmanar människor runtom i världen att:

- Hålla transnationella och nationella företag, offentliga institutioner och militären ansvariga för deras destruktiva och riskfyllda aktiviteter som påverkar miljön och människors hälsa.
- Kräva att alla utvecklingsprojekt utvärderas i enlighet med hälso- och miljökriterier och att försiktighet och återhållsamhet appliceras närhelst teknologier eller politik utgör ett potentiellt hot mot hälsa och miljön (försiktighetsprincipen).
- Kräva att regeringar snabbt förbinder sig till mycket striktare minskningar av utsläpp av växthusgaser från sina egna territorier än de som ställts upp i den internationella överrenskommenheten om klimatförändring utan att tillgripa riskfyllda eller olämpliga teknologier och praxis.
- Motsätta sig förflyttningen av riskfylld industri, giftigt och radioaktivt avfall till fattigare länder och marginaliserade samhällen och uppmuntra lösningar som minimerar produktionen av avfall.

- Minska överkonsumtion och icke-hållbara livsstilar - både i Nord och Syd. Trycka på rika industrialiserade länder att minska sin konsumtion och nedsmutsning med 90 procent.
- Kräva åtgärder för att garantera hälsa och säkerhet på arbetsplatsen, inkluderande arbetarcentrerad övervakning av arbetsförhållanden.
- Kräva åtgärder för att förhindra olyckor och skador på arbetsplatsen, i samhället och hemmen.
- Tillbakavisa patent på liv och motsätta sig "bio-piracy" på traditionell och ursprungsbefolkningars kunskap och resurser.
- Utveckla människocentrerade och samhällsbaserade indikatorer på miljömässiga och sociala framsteg, och trycka på för utvecklandet och antagandet av regelbunden granskning som mäter miljöförstörelse och befolkningens hälsotillstånd.

Krig, våld, konflikter och naturkatastrofer

Krig, våld, konflikter och naturkatastrofer ödelägger samhällen och förstör mänsklig värdighet. De har en allvarlig inverkan på den fysiska och mentala hälsan av dess invånare, i synnerhet kvinnor och barn. Utökad vapenanskaffning och en aggressiv samt korrupt internationell vapenhandel underminerar social, politisk och ekonomisk stabilitet och allokeringen av resurser till den sociala sektorn.

Den här Charteren uppmanar människor runtom i världen att:

- Stödja kampanjer och rörelser för fred och nedrustning.
- Stödja kampanjer mot aggression, och forskning, produktion, provtestning och användning av massförstörelsevapen och andra vapen, inklusive alla typer av landminor.
- Stödja människors initiativ till att åstadkomma en rättvis och varaktig fred, särskilt i länder med erfarenheter av inbördeskrig och folkmord.
- Fördöma användandet av barnsoldater, misshandel och våldtäkt, tortyr och dödande av kvinnor och barn.

- Kräva upphörande av ockupation som ett av de mest destruktiva hoten mot mänsklig värdighet.
- Motarbeta militariseringen av humanitära hjälpaktioner.
- Kräva en genomgripande omvandling av FN:s säkerhetsråd så att det fungerar demokratiskt.
- Kräva att FN och individuella stater upphör med alla typer av sanktioner som används som ett aggressionsverktyg som kan skada civilbefolkningars hälsa.
- Uppmuntra självständiga, folkliga initiativ till att förkunna grannskap, samhällen och städer för fredade områden och vapenfria zoner.
- Stödja handlingar och kampanjer för förhindrande och minskning av aggressivt och våldsamt beteende, isynnerhet vad gäller män, och utvecklandet av fredlig samlevnad.
- Stödja handlingar och kampanjer för förhindrandet av naturkatastrofer och en minskning av påföljande mänskligt lidande.

EN MÄNNISKOCENTRERAD HÄLSOSEKTOR

Den här Chartern uppmanar till ombesörjandet av universell och vittomfattande primärhälsovård, oavsett människors betalningsförmåga. Hälsa- och sjukvård måste vara demokratisk och ansvarig med tillräckliga resurser för att kunna åstadkomma detta.

Den här Chartern uppmanar människor runtom i världen att:

- Motsätta sig internationell och nationell politik som privatiserar sjukvård och förvandlar det till en handelsvara.
- Kräva att regeringar gynnar, finansierar och sörjer för en vittomfattande primärhälsovård som det mest effektiva sättet att ta itu med hälsoproblem på och organisera offentlig sjukvård för att tillförsäkra fri och universell tillgång.
- Trycka på regeringar att anta, implementera och driva igenom nationell hälso- och drogpolitik.
- Kräva att regeringar motsätter sig privatisering av offentlig sjukvård och garanterar effektiv reglering

av den privata sjukvårdssektorn, inklusive välgörenhets och ickestatliga organisationers sjukvård.

- Kräva en genomgripande omvandling av WHO så att det svarar mot hälsoutmaningar på ett sätt som gynnar fattiga, undviker vertikala angreppssätt, garanterar intersektoriellt arbete, involverar folkliga organisationer i Världshälsoförsamlingen, och garanterar självständighet från företagarintressen.
- Främja, stödja och engagera sig i handlingar som uppmuntrar människors makt och kontroll över beslutsfattande inom hälsa på alla nivåer, inklusive patient och konsumenträttigheter.
- Stödja, erkänna och främja traditionella och holistiska "healing" system och utövare av dessa och deras integrering in i primärhälsovård.
- Kräva förändringar av träning av sjukvårdspersonal så att de blir mer problemorienterade och praktiskt orienterade, får en bättre förståelse för effekten av globala frågor på deras samhällen, och uppmuntras att arbeta tillsammans med och respektera samhället och dess diversitet.
- Avmystifiera medicinal- och sjukvårdsteknologier (inklusive medicin) och kräva att de underordnas människors hälsobehov.
- Kräva att hälsoforskning, inklusive genetisk forskning och utvecklandet av mediciner och reproduktiv teknologi, utförs på ett deltagande, behovsbaserat sätt av ansvariga institutioner. Den borde vara människo- och offentlig sjukvårdsorienterad med respekt för universella etiska principer.
- Stödja människors rätt till reproduktivt och sexuellt självbestämmande och motsätta sig alla tvingande åtgärder inom befolknings- och familjeplaneringspolitik. Detta stöd inkluderar rätten till det fulla utbudet av säkra och effektiva metoder för reglering av fertilitet.

MÄNNISKORS DELTAGANDE FÖR EN HÄLSOSAM VÄRLD

Starka folkliga organisationer och rörelser är av grundläggande betydelse för mer demokratiska, öppna och ansvariga processer för beslutsfattande. Det är nödvändigt

att människors civila, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter garanteras. Emedan regeringar har det huvudsakliga ansvaret för att främja ett mer jämlikt sätt att se på hälsa och mänskliga rättigheter, så har ett stort antal civilsamhällsgrupper och rörelser och media, en betydelsefull roll att spela i att tillförsäkra människors makt och kontroll i utvecklandet av politik och övervakningen av dess implementering.

Den här Charteren uppmanar människor runtom i världen att:

- Bygga och stärka folkliga organisationer för att skapa en bas för analys och handling.
- Främja, stödja och engagera sig i handlingar som uppmuntrar människors inblandning i beslutsfattande inom offentlig service på alla nivåer.
- Kräva att folkliga organisationer är representerade i lokala, nationella och internationella fora av relevans för hälsa.

The People's Health Assembly och denna Charter

Idén om ett PHA har diskuterats i mer än ett decennium. 1998 lanserade ett antal organisationer PHA-processen och började planera ett stort internationellt Assembly-möte, som hölls i Bangladesh i slutet av år 2000. En rad för och efter Assembly- mötesaktiviteter påbörjades som inkluderade regionala workshops, insamlandet av människors hälsorelaterade historier och skissandet av en *People's Charter for Health*.

Den nuvarande Charteren bygger på medborgares och folkliga organisationers åsikter runtom i världen, och godkändes och gjordes tillgänglig för underskrift på Assembly-mötet i Savar, Bangladesh, i december år 2000.

Den här Charteren är ett uttryck för vår gemensamma oro, vår vision om en bättre och hälsosammare värld, och för våra uppmaningar till radikalt handlande. Det är ett verktyg för befrämjande av och en samlingspunkt runt vilken en global hälsorörelse kan samlas och andra nätverk och föreningar kan formeras.

Gör oss sällskap - skriv under vår Charter

Vi uppmanar alla individer och organisationer att gå med i denna globala rörelse och bjuder in er att skriva under samt hjälpa till att implementera PCH.

PHA sekretariatet, e-mail: gksavar@citechco.net

Hemsida: www.phmovement.org

Postadress: PHA Secretariat, Gonoshasthaya Kendra,
Savar, Dhaka, 1344, Bangladesh.